



Теорія та методика навчання

УДК 378.091.12.011.3-051]:78:[37.015.31:159.924]

DOI <https://doi.org/10.5281/zenodo.18827316>

Артистизм майбутнього вчителя музичного мистецтва як основа його професійної майстерності

Холоденко Вікторія Олександрівна

кандидат педагогічних наук, доцент кафедри інструментального виконавства, оркестрового диригування та педагогіки мистецтва

Українського державного університету

імені Михайла Драгоманова, 01601, м. Київ, вул. Пирогова, 9, Україна,

v.o.kholodenko@npu.edu.ua,

<https://orcid.org/0000-0002-3122-116X>

Прийнято: 11.02.2026 | Опубліковано: 28.02.2026

***Анотація.** Мета дослідження полягає у вивченні сучасних ключових аспектів функціонування артистизму, зокрема, як основи професійної майстерності майбутнього вчителя музичного мистецтва.*

*Під час дослідження використано такі **методи**: дедуція та індукція наукового пошуку, аналіз наукової літератури, синтез та узагальнення наукової інформації.*

***Результати дослідження.** Проаналізовано сучасне розуміння змістовної сутності важливих для розкриття теми дослідження категорій: артистизму, педагогічного артистизму, артистизму майбутнього вчителя музичного мистецтва та його педагогічної майстерності. З'ясовано, що артистизм є багатоаспектним і багатовимірним поняттям; має широкий і вузький смисл; функціонує на побутовому, особистісному, професійному, мистецькому рівнях. У*



сучасній науковій літературі артистизм розглядається як мистецтво перетворення, як здатність до цілеспрямованої перебудови свого психологічного стану, як вираження багатого внутрішнього стану людини; педагогічний артистизм – як компонент професіоналізму, як інтегративна якість особистості, як поєднання технічних вмінь та педагогічної мудрості, як компонент, ознака, вияв, ключовий аспект педагогічної майстерності. Встановлено, що педагогічна майстерність вчителя музичного мистецтва є найвищим рівнем його професійної діяльності, що забезпечується комплексом фахових знань, умінь, методичних навичок і його особистих якостей. Доведено, що артистизм вчителя музичного мистецтва є основою його професійної майстерності, що дозволяє здійснювати фахову педагогічну діяльність на рівні мистецтва. Підкреслено важливість та значущість артистизму в професійній діяльності педагога й, зокрема, вчителя музичного мистецтва.

Висновки. Проведене дослідження дозволило сформулювати власне розуміння артистизму – як здатності до виразності і перетворення, що ззовні виявляється через пластику тіла, жести, міміку, очі, тембр голосу, інтонацію, а внутрішньо забезпечується комплексом психофізичних особливостей, особистісних якостей, рис характеру, творчих та спеціальних здібностей, вмінь та навичок; та артистизму вчителя музичного мистецтва – як вияву його творчої індивідуальності, що вмикає акт співтворчості педагога й учнів, робить навчальний процес більш інтенсивним і насиченим, сприяє кращій включеності учнів і більш глибокому засвоєнню ними навчального матеріалу. Артистизм є одним з провідних компонентів фахової компетентності, важливою складовою педагогічної й виконавської майстерності, основою професійної майстерності майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Ключові слова: вища освіта, вчитель музичного мистецтва, педагогічна майстерність, артистизм.



Artistry of a future music teacher as the basis of his professional skills

Kholodenko Viktoriia Oleksandrivna

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of
Instrumental Performance, Orchestral Conducting and Art Pedagogy,

Ukrainian State University

named after Mykhailo Dragomanov, 01601, Kyiv, 9 Pyrohova St., Ukraine,

v.o.kholodenko@npu.edu.ua,

<https://orcid.org/0000-0002-3122-116X>

***Abstract.** The purpose of the research is to study the current key aspects of the functioning of artistry, in particular, as the basis of the professional skills of a future music teacher.*

The following methods were used during the study: deduction and induction of scientific research, analysis of scientific literature, synthesis and generalization of scientific information.

***Research results.** The modern understanding of the substantive essence of the categories important for revealing the research topic: artistry, pedagogical artistry, artistry of the future teacher of music and his pedagogical skills was analyzed. It was found that artistry is a multifaceted and multidimensional concept; it has a broad and narrow meaning; it functions at the everyday, personal, professional, artistic levels. In modern scientific literature, artistry is considered as the art of transformation, as the ability to purposefully restructure one's psychological state, as an expression of a person's rich inner state; pedagogical artistry is considered as a component of professionalism, as an integrative quality of personality, as a combination of technical skills and pedagogical wisdom, as a component, sign, manifestation, key aspect of pedagogical skills. It was established that the pedagogical skills of a teacher of music are the highest level of his professional activity, which is provided by a complex of professional knowledge, skills, methodological skills and his personal qualities. It is*



proven that the artistry of a music teacher is the basis of his professional skill, which allows him to carry out professional pedagogical activity at the level of art. The importance and significance of artistry in the professional activity of a teacher and, in particular, a music teacher is emphasized.

Conclusions. *The conducted research allowed us to formulate our own understanding of artistry – as the ability to express and transform, which is externally manifested through body plasticity, gestures, facial expressions, eyes, voice timbre, intonation, and internally provided by a complex of psychophysical characteristics, personal qualities, character traits, creative and special abilities, skills and abilities; and the artistry of a music teacher – as a manifestation of his creative individuality, which includes the act of co-creation of the teacher and students, makes the educational process more intense and rich, contributes to better inclusion of students and a deeper assimilation of educational material by them. Artistry is one of the leading components of professional competence, an important component of pedagogical and performing skills, the basis of the professional skills of a future music teacher.*

Keywords: *higher education, music teacher, pedagogical skills, artistry.*

Постановка проблеми. Проникнення технологій штучного інтелекту в систему освіти, стандартизація, посилення уваги до кількісного вимірювання результатів викладання сформували сучасне освітнє середовище таким чином, що енергія вчителя спрямовується не на створення значного й пам'ятного досвіду, а на підвищення результатів тестів. Вищезазначені процеси позбавляють викладання «художнього виміру», «мальовничого маршруту», «відмінного підпису», оригінальних унікальних моментів, обмежують здібності й прояви вчителів [18]. Артистизм педагога діє протилежно – оживляє, активізує, інтенсифікує навчання; допомагає захоплювати й скеровувати увагу, творчо маневрувати, емоційно впливати. Для вчителя музичного мистецтва педагогічний та виконавський артистизм є визначальним фактором його дидактичної ефективності. Отже, дослідження артистизму вчителя музичного



мистецтва в контексті його професійної майстерності є нагальною проблемою сьогодення.

Огляд літератури. Особливості функціонування артистизму вивчали В. Демідова [6], С. Клубкова [10], П. Луцкер [20], Т. Осадча [14], Є. Роговська [15], В. Федорченко [15], Ван Чень [3]. Сутнісні характеристики педагогічного артистизму досліджували Е. Айснер [19], Д. Будянський [2], В. Герасимчук [5], Б. Жорняк [5], З. Жигаль [7], І. Зязюн [8], А. Ковбасюк [7], Л. Рубін [21]. Артистизм майбутнього вчителя музичного мистецтва як професійно важливу складову розглядали Ш. Агостіньо [18], Т. Багрій [1], Е. Бут [17], Ш. Кешем [18], Л. Шерідан [18]. Специфічні ознаки педагогічної майстерності виявляли Т. Вахрушева [9], Л. Воєвідко [4], І. Ведмеденко [16], Л. Кайдалова [9], З. Курлянд [12], А. Кузьмінський [11], А. Макаренко [13], Т. Ткаченко [22], В. Прокопчук [22], Ян Цзіньвень [16], Н. Щокіна [9].

Вирішення невирішених раніше частин загальної проблеми. Дослідження наукового доробку сучасних вчених дозволило з'ясувати, що розуміння категорій артистизму, педагогічного артистизму, артистизму та майстерності майбутнього вчителя музичного мистецтва характеризуються розмаїттям, яке підкреслює їхню багатогранність, складність та, водночас, вимагає конкретизації. Питання функціонування артистизму майбутнього вчителя музичного мистецтва як основи його професійної майстерності потребують належного теоретичного обґрунтування. Зважаючи на вищевикладене вважаємо за доцільне проаналізувати змістовну сутність артистизму, педагогічного артистизму, артистизму майбутнього вчителя музичного мистецтва, його педагогічної майстерності; визначити роль та місце артистизму в професійній майстерності майбутнього вчителя музичного мистецтва.

Формулювання цілей статті. Метою нашої наукової розвідки є розширення уявлень про ключові аспекти досліджуваної проблеми, сучасне переосмислення її контекстної основи.



Виклад основного матеріалу. Феномен *артистизму* з давніх давен і донині досліджується філософами, психологами, мистецтвознавцями, педагогами. Його смисловий понятійний зміст еволюціонує відповідно до актуальних тенденцій і вимог, доповнюється новими характеристиками і сенсами. Особливий інтерес науковців до означеного феномену спостерігається у сучасних працях: філософи розглядають артистизм як загальнокультурну категорію, психологи – як особистісну рису, мистецтвознавці – як багатогранну онтологічну складову мистецтва, педагоги – як професійну якість.

Артистизм має широкий і вузький смисл: широкий – пов'язаний із соціальною адаптацією, життєвими реаліями, прийняттям норм моралі, культури, взаєностосунків тощо; вузький – артистизм розглядається як фахова якість акторів, музикантів, педагогів [14].

Артистизм функціонує на побутовому, особистісному, професійному, мистецькому та ін. рівнях. На побутовому рівні артистизм виявляється спонтанно, мимовільно в процесі емоційного спілкування, характеризується виразною жестикуляцією, мімікою, мовою, інтонацією. На професійному рівні артистизм має довільну форму, є цілком усвідомленим і цілеспрямованим засобом емоційно-сугестивного впливу з метою переконливої передачі інформації. На особистісному рівні артистизм є виявом індивідуальної обдарованості, здібностей, уваги, пам'яті, уяви, спостережливості, інтуїції, емоцій, почуттів, емпатії, характеру, темпераменту, спрямованості особистості [10].

Складність, багатоаспектність та багатовимірність поняття артистизму зумовлюють розмаїття його трактування у науковій літературі. Так, Ван Чень визначає артистизм як здатність до цілеспрямованої внутрішньої перебудови свого психологічного стану й поведінки у виконанні різних соціальних ролей і функцій, у різних типах стосунків і відношень [3]. В. Демідова у загальному значенні розуміє артистизм як мистецтво перетворення, що певною мірою залежить від вимог та ситуативного контексту міжсуб'єктного спілкування [6].



Т. Осадча зазначає, що «артистизм – це якість, яка завжди спрямована на когось: слухача, глядача» [14, с. 80].

На думку Є. Роговської та В. Федорченко, справжній артистизм є вираженням багатого внутрішнього світу людини; він заснований на емпатії, образних асоціаціях, відтінках думок, грі уяви, внутрішній свободі; забезпечує свободу особистісного самовираження, багатство особистісних виявів, свободу творчості у її широкому розумінні, одухотвореність. Автори справедливо вважають артистизм універсальною багатогранною якістю, яка потрібна чи не кожній людині незалежно від її професійної діяльності [15].

За С. Клубковою, артистизм – це цілісна система особистісних якостей, до якої входять спеціальні здібності, уміння, навички опинятися в новому образі, що забезпечує вільне самовираження та високий рівень професійної майстерності. Зокрема, це творчі здібності, виразні дані: очі, голос, лінії тіла, пластика [10].

Як відзначає В. Демідова, у дослідженнях з психології артистизм постає як компонент творчої індивідуальності особистості, що визначає її творчий потенціал і можливість самовираження, а артистичність вважається показником рівня розвитку та ступеня сформованості цієї творчої індивідуальності. Авторка виокремлює загальні риси артистичних людей, це – вираження власних думок та почуттів яскраво й інтенсивно; висока чутливість до мистецтва; прагнення до самовираження через особисті стосунки, спілкування, творчість; вияв інтуїції, здатність до абстрактного мислення [6].

Отже, артистизм розглядається науковцями як мистецтво перетворення, як здатність до цілеспрямованої перебудови свого психологічного стану, як спрямована на слухача чи глядача якість, як вираження багатого внутрішнього стану людини, як універсальна багатогранна потрібна кожній людині якість, як компонент творчої індивідуальності особистості, як цілісна система особистісних якостей, що забезпечують вільне самовираження.

Артистизм має зовнішні вияви – такі як самопрезентація, трансляція емоційного стану через жести, міміку, інтонацію тощо, і внутрішні чинники, що



визначають якими будуть зовнішні вияви. Відповідно до сфери діяльності людини зовнішні й внутрішні аспекти артистизму мають свої особливості. Як відзначає П. Луцкер, в діяльності вчителя артистизм функціонує як мистецький інструмент педагогічного впливу, що здійснюється засобом естетичного володіння мовою, жестом, тілом [20]. На погляд В. Демідової, якості творчої індивідуальності вчителя запускають в дію систему емоційно-образних механізмів, що створюють умови для його творчих виявів і свідчать про рівень його артистичності [6].

Задля поглиблення розуміння змісту функціонування артистизму вчителя музичного мистецтва розглянемо сучасні наукові трактування сутності педагогічного артистизму. Так, В. Герасимчук, Б. Жорняк розглядають *педагогічний артистизм* як компонент професіоналізму, вияв духовно багатого внутрішнього світу особистості, активності творчого художнього мислення, педагогічної творчості. «Це культура і техніка мовлення, художньо-пізнавальні потреби, здатність до педагогічного спілкування, вміння швидко ставити й розв'язувати цікаві творчі завдання, а також здатність керувати своїми емоціями й почуттями, регулювати власні психічні стани» [5, с. 44-45]. Автори зазначають, що «артистизм доцільно розглядати як особливу образно-емоційну мову творення нового; проникливий стиль співтворчості педагога й учня, орієнтований на розуміння та діалог з іншим, другоюдомінантність; витончене й тонке мереживо створення живого почуття, знання та змісту, що народжуються «тут і зараз» [5, с. 47].

На думку Е. Айснера, педагогічний артистизм – це поєднання технічних вмінь та педагогічної мудрості, естетичного чуття і професійної рефлексії, здатність вибудовувати етичний та емоційний педагогічний акт відповідно до ситуації, орієнтуючись на ефективність та морально-освітню цілісність [19].

За Л. Рубіним, артистизм розуміється як особистісна творчість, що виявляється у здатності педагога інтуїтивно приймати рішення, створювати оптимальне навчальне середовище, утримувати увагу та емоційний відгук учнів.



Науковець слушно зазначає, що артистизм у викладанні, який ґрунтується на персоналізації та мистецькому підході, призводить до трансформації педагогічного акту в живу творчість [21].

В. Демідова, З. Жигаль, А. Ковбасюк визначають педагогічний артистизм як інтегративну якість особистості, один з провідних компонентів естетичної компетентності викладача, який сприяє розвитку педагогічної творчості, передбачає певний рівень сформованості спеціальних здібностей, умінь, навичок, що дозволяють здійснювати модифікацію педагогічної ситуації чи особистості учня, обираючи доцільні дії відповідно до особливостей педагогічних обставин та своєрідності сформованої системи міжособистісних стосунків [6, 7]. На думку І. Зязюна, артистизм вчителя здатен забезпечити високий рівень самоорганізації професійної діяльності [8].

Отже, педагогічний артистизм вчені розуміють як мистецький інструмент педагогічного впливу, як компонент професіоналізму, як інтегративну якість особистості, як один з провідних компонентів естетичної компетентності викладача, як здатність регулювати власні психічні стани, як особливу образно-емоційну мову творення нового, як поєднання технічних вмінь та педагогічної мудрості, як особистісну творчість, як проникливий стиль співтворчості педагога й учня, як здатність до етичної та емоційної педагогічної комунікації.

В сучасних дослідженнях наголошується на *важливій та значущій ролі артистизму в професійній діяльності педагога*, особливо – викладача мистецьких дисциплін й, зокрема – вчителя музичного мистецтва. Так, Е. Бут відзначає, що педагогічний артистизм це не просто передача мистецького контенту, а процес активізації художнього голосу учня через імпровізацію, співтворчість, психологічну чутливість, творчий клімат. Артистизм вчителя музичного мистецтва реалізується через вміння активізувати артистизм в учнів: стимулюючись емоційно-естетичною взаємодією з інструментом, твором, слухацькою аудиторією педагог стає містком між мистецтвом та навчанням. Майстерність у викладанні мистецтва виявляється у здатності вчителя поєднати



свою художню сутність й методичну впевненість, створити безпечне творчо наповнене середовище й довірчий процес взаємодії [17].

Ш. Кешем, Л. Шерідан, Ш. Агостіньо стверджують, що педагогічний артистизм є життєво важливим для формування соціальних зв'язків, критичного мислення й естетичної насиченості уроку – це не просто педагогічна техніка, а творчий підхід, що персоналізує навчання. У викладанні мистецьких дисциплін педагогічний артистизм дозволяє «пропустити» навчальний матеріал через індивідуальну виразність вчителя, що сприяє його глибшому засвоєнню та естетичній насиченості процесу, перетворенню уроку в мистецький досвід. Автори підкреслюють, що майстерність – це не просто компетентність, це – артистичний підхід до викладання, що включає індивідуальний педагогічний стиль, імпровізаційність, творчість, здатність створити навчальну художню екологію. Артистизм вчителя музичного мистецтва є методичним актом, в якому художня чутливість і педагогічна рефлексія поєднуються для створення емоційного впливу на учнів [18].

На думку Т. Багрій, артистизм майбутнього педагога-музиканта сприяє ефективності взаємодії, створенню атмосфери творчості та співробітництва, максимальному розкриттю творчого потенціалу всіх учасників педагогічного процесу [1].

За С. Клубковою, педагогічний і виконавський артистизм є показниками професійної майстерності вчителя музичного мистецтва. Артистизм вчителя дозволяє йому більш виразно, майстерно, ефективно виконувати академічні, дидактичні, сугестивні, організаторські функції; сприяє розвитку в учнів художніх уявлень та почуттів, розширенню їхнього кола емоційних вражень, поглибленню усвідомлення сутності художньо-образного змісту музичних творів, збудженню потягу до творчої самореалізації [10].

З. Жигаль, А. Ковбасюк зазначають, що вчитель музичного мистецтва не лише передає технічні знання й навички – він ще є носієм художнього бачення і емоційної інтерпретації творів. Педагогічний артистизм допомагає формувати



емоційно насичене освітнє середовище, забезпечує ефективну комунікацію між всіма його учасниками, стимулює пізнавальну активність учнів, розвиває їхні творчі здібності. Автори вважають педагогічний артистизм ключовим аспектом професійної майстерності вчителя, що має суттєвий вплив на результативність освітнього процесу; одним з провідних компонентів його фахової (музично-естетичної та музично-виконавської) компетентності, що сприяє розвитку педагогічної й виконавської творчості; показником рівня його загально-педагогічної та духовної культури; однією з найважливіших серед численних психологічних і діяльнісних характеристик, що формують образ педагога-музиканта. Артистизм, як здатність поєднувати технічні та емоційні аспекти виконання музики із педагогічною діяльністю, є обов'язковою складовою педагогічної майстерності вчителя музичного мистецтва [7].

З точки зору Д. Будянського, педагогічний артистизм складається з досконалого володіння професійною технікою (відчуття свободи у виконанні професійних дій, використанні засобів вербальної й невербальної комунікації тощо), синтезу загальнолюдських та фахових якостей – і є виявом педагогічної майстерності [2].

Отже, науковці вважають артистизм *компонентом, ознакою, виявом, ключовим аспектом педагогічної майстерності*, та, навіть, ототожнюють педагогічний артистизм з педагогічною майстерністю. Тож, на наш погляд, в контексті цього дослідження доречно з'ясувати сучасне наукове бачення сутності педагогічної майстерності, й, зокрема, педагогічної майстерності вчителя музичного мистецтва.

І. Ведмеденко, Я. Цзіньвень визначають *педагогічну майстерність* як інтегровану якість особистості педагога, що поєднує глибокі професійні знання, високий рівень практичних вмінь, розвинений емоційний інтелект, особистісні якості, які є необхідними для успішного навчання та виховання учнів [16].

І. Зязюн розуміє педагогічну майстерність як комплекс особистісних властивостей педагога, які забезпечують самоорганізацію професійної



діяльності на високому рівні та рефлексивній основі; як вияв викладачем власного «Я» у професії; як самореалізацію його особистості у педагогічній діяльності, що спрямована на саморозвиток особистості учня. Серед провідних властивостей педагогічної майстерності автор виокремлює гуманістичну орієнтацію в педагогічній діяльності, професійну компетентність, педагогічні здібності й техніку [8].

За Л. Воевідко педагогічна майстерність виражається в інтегративній сукупності професійно значущих якостей, знань, умінь, компетентностей, володінні технікою впливу й технологіями взаємодії з вихованцями; це завжди синтез наукових знань, умінь, навичок, компетентностей методичного мистецтва і особистих якостей учителя [4].

На думку Л. Кайдалової, Н. Щокіної, Т. Вахрушевої, майстерність виявляється у високому рівні організації навчально-виховного процесу і успішному розв'язанні професійно-педагогічних завдань, а сутністю майстерності є ті якості й властивості особистості педагога, що породжують його діяльність, сприяють її успішності, дозволяють творчо й продуктивно діяти [9].

З. Курлянд стверджує, що педагогічна майстерність – це найвищий рівень педагогічної діяльності, коли за відведений час педагог досягає оптимальних результатів; це високе мистецтво навчання й виховання; це синтез наукових знань, умінь, методичних навичок і особистих якостей вчителя [12].

На погляд А. Кузьмінського, педагогічною майстерністю є досконале творче виконання вчителем професійних функцій на мистецькому рівні, що призводить до створення оптимальних соціально-психологічних умов для особистісного розвитку учня [11].

І. Зязюн вважає, що педагогічна майстерність складається з таких ексциративних елементів: педагогічної спрямованості, професійних знань, здібностей до педагогічної діяльності (комунікативних, перцептивних, динамічних, емоційно-почуттєвих), педагогічної техніки. За І. Зязюном, педагогічна техніка як форма організації поведінки викладача включає дві групи



вмінь: 1. вміння володіти собою (поставою, мімікою, жестами), керувати емоційними станами (знямати психічне напруження, включати стан творчості), володіти технікою мовлення (голосотворення, дихання, дикція, темпоритм); 2. вміння співпрацювати з кожним учнем і всім класом у процесі розв'язання педагогічних завдань (дидактичних, організаторських, контактної взаємодії, стимулювання учнівської діяльності) [8].

З точки зору А. Макаренка, яку поділяємо і ми, педагогічна техніка є основою педагогічної майстерності – вона дозволяє використовувати психофізичний апарат учителя для досягнення оптимальних педагогічних результатів. Педагогічна техніка за А. Макаренком складається з двох груп: 1. пов'язана з вмінням викладача володіти собою; 2. пов'язана з вмінням вчителя впливати на особистість вихованця і колектив. Основними в педагогічній техніці є вміння: спілкуватися вербально (культура і техніка мовлення), спілкуватися невербально (зовнішній вигляд, міміка, жести), керувати своїм психофізичним станом (увага, спостережливість, уява, емоції, дихання, напруження м'язів). Важливими в педагогічній техніці є навички саморегуляції: самонавіювання, самосхвалення, самопідбадьорення, самозаохочення, самопокарання, самопереконавання, самоконтролю [13].

На наш погляд, педагогічна техніка дійсно є основою педагогічної майстерності, а артистизм як мистецтво перетворення й інструмент педагогічного впливу – основою педагогічної техніки, і, відповідно, педагогічної майстерності у будь-якій галузі.

Педагогічна майстерність вчителя музичного мистецтва має свої специфічні ознаки й науково-практичне підґрунтя. З. Жигаль, А. Ковбасюк розуміють означений феномен як сукупність знань, умінь і навичок, що дозволяє ефективно організувати освітній процес у сфері музичного мистецтва. Педагогічна майстерність включає: професіоналізм у передачі музичних знань, розвиток творчих здібностей учнів, застосування різноманітних методів і прийомів викладання, створення атмосфери емоційного й естетичного розвитку,



сприяння повноцінному засвоєнню музичних творів, формування високих етичних і культурних цінностей в учнів [7].

Л. Воєвідко визначає педагогічну майстерність майбутнього вчителя музичного мистецтва як якісну характеристику навчально-виховної діяльності, що доведена до високого ступеня досконалості навчальної та виховної вміності, виявляється в особливій відшліфованості методів і прийомів застосування психолого-педагогічної теорії на практиці; як максимально сформований рівень компетентностей викладача, оптимізований під його особистісні якості та здібності задля отримання найефективніших результатів освітньої діяльності. На думку автора, яку поділяємо і ми, педагогічна майстерність ґрунтується на високому фаховому рівні викладача, його загальній культурі та педагогічному досвіді; вона є виявом власного «Я», виявом найвищої форми активності – творчої, самореалізацією особистості вчителя у професійній діяльності; передбачає гарне володіння основами професії, виконання педагогічної праці на рівні високих зразків та еталонів, успішне використання відомих науці й практиці прийомів, доцільне застосування методів і засобів взаємовпливу в будь-якій навчально-виховній ситуації як результат засвоєної під час здобуття вищої освіти системи знань і уявлень про закони навчання, технології розвитку дитини, а також вияву спрямованості педагога, його індивідуальних особливостей, здібностей, психофізичних даних [4].

Т. Ткаченко, В. Прокопчук та ін. трактують майстерність педагога-музиканта як інтегральну якість, що поєднує знання, виконавську вправність, психологічну гнучкість, здатність до самовираження та артистизм [22].

На погляд В. Герасимчук, Б. Жорняк, стрижнем професійної діяльності майбутнього вчителя музичного мистецтва мають бути не лише любов до музики і дітей, гармонія розуму й естетичних почуттів, а й педагогічна майстерність на рівні мистецтва, яку можливо забезпечити високим ступенем розвитку артистичних здібностей вчителя [5].

Отже, педагогічна майстерність вчителя музичного мистецтва – це



найвищий рівень його професійної діяльності, що забезпечується комплексом фахових знань, умінь, методичних навичок і особистих якостей вчителя. Артистизм вчителя музичного мистецтва є основою його професійної майстерності, що дозволяє здійснювати фахову педагогічну діяльність на рівні мистецтва.

Висновки. Наукова розвідка з проблеми дослідження показала, що інтерес вчених до функціонування феномену артистизму не вщухає. Аналіз здобутків науковців різних галузей дозволив сформулювати власне розуміння сутності артистизму і визначити його роль у професії вчителя музичного мистецтва.

Артистизм – це здатність до виразності і перевтілення, що ззовні виявляється через пластику тіла, жести, міміку, очі, тембр голосу, інтонацію, а внутрішньо забезпечується комплексом психофізичних особливостей, особистісних якостей, рис характеру, творчих та спеціальних здібностей, вмінь та навичок. Артистизм завжди спрямований на когось – слухача, глядача, виявляється мимовільно – на побутовому рівні чи довільно – на професійному.

Педагогічний артистизм функціонує на професійному рівні у довільній формі і є інструментом педагогічного впливу. Професія вчителя музичного мистецтва передбачає володіння артистизмом педагогічним та виконавським. *Артистизм вчителя музичного мистецтва* є виявом його творчої індивідуальності, що вмикає акт співтворчості педагога й учнів, робить навчальний процес більш інтенсивним і насиченим, сприяє кращій включеності учнів і більш глибокому засвоєнню ними навчального матеріалу. Артистизм є основою педагогічної техніки, реалізується через вміння активізувати артистизм в учнів, забезпечує емоційне залучення учнів, утримання уваги, стимулювання пізнавальної активності, ефективну комунікацію між всіма учасниками освітнього процесу і має суттєвий вплив на його результативність. Отже, є підстави вважати артистизм одним з провідних компонентів фахової компетентності, важливою складовою педагогічної й виконавської майстерності, основою професійної майстерності майбутнього вчителя музичного мистецтва.



Подальшого вивчення потребують структурні складові артистизму майбутніх вчителів музичного мистецтва та шляхи ефективного розвитку означеного феномену в сучасних ЗВО.

Список використаних джерел

1. Багрій Т. Педагогічний артистизм як важливий чинник у культурно-освітньому просторі професійної підготовки музиканта-педагога. *Науковий часопис НПУ ім. М. П. Драгоманова. Серія 14: Теорія і методика мистецької освіти.* 2014. Вип. 16 (1). С. 5–9. URL: <https://enpuir.udu.edu.ua/entities/publication/e3f2aff0-3ccc-4c6e-9c65-5801fc2f1cf8>
2. Будянський Д. Формування педагогічного артистизму майбутнього вчителя гуманітарних дисциплін: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.04. Суми, 2006. 241 с.
3. Ван Чень. Методика формування виконавського артистизму студентів магістратури в процесі вокально-фахової підготовки: автореф. дис. ... канд. пед. наук: 13.00.02. Київ, 2017. 22 с. URL: https://npu.edu.ua/images/file/vidil_aspirant/avtoref/D_26.053.08/aref_Wang_Chen.pdf
4. Воевідко Л. Теоретико-методичне підґрунтя процесу формування педагогічної майстерності майбутніх учителів музичного мистецтва. У: Професійно-педагогічна підготовка майбутнього вчителя музичного мистецтва: монографія / за заг. ред. В. Лабунця. 2020. С. 6–28. URL: <http://elar.kpnu.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/5563/Profesiino-pedahohichna-pidhotovka-maibutnoho-vchytelia-muzychnoho-mystetstva-monohrafiia.pdf>
5. Герасимчук В., Жорняк Б. Педагогічні умови формування артистичних здібностей у майбутніх вчителів музичного мистецтва засобами театральної педагогіки. *Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова. Серія 5: Педагогічні науки: реалії та перспективи.* 2020. Вип. 75. URL:



<https://enpuirb.udu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/e9dcdc0a-2cdd-420d-9178-0da3082cdcf6/content>

6. Демідова В. Педагогічний артистизм як фахова компетентність педагога-музиканта. *Музичне мистецтво і культура*. 2024. № 39. С. 311–324. URL: <https://music-art-and-culture.com/index.php/music-art-and-culture-journal/article/view/960/1298>

7. Жигаль З., Ковбасюк А. Артистизм як компонент педагогічної майстерності майбутнього вчителя музичного мистецтва. *Молодь і ринок*. 2025. № 3 (235). С. 127–131. URL: <http://mir.dspu.edu.ua/article/view/326149/316347>

8. Зязюн І. Філософія педагогічної дії: монографія. Київ, 2008. 608 с. URL: https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/4482/1/%D0%A4%D1%96%D0%BB%D0%BE%D1%81%D0%BE%D1%84%D1%96%D1%8F_%D0%BF%D0%B5%D0%B4%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%BE%D1%97_%D0%B4%D1%96%D1%971.pdf

9. Кайдалова Л., Щокіна Н., Вахрушева Т. Педагогічна майстерність викладача: навч. посіб. Київ, 2009. 150 с. URL: https://dspace.nuph.edu.ua/bitstream/123456789/1759/1/Book_%D0%9F%D0%9C%D0%92.pdf

10. Клубкова С. Артистизм майбутнього вчителя музичного мистецтва як компонент готовності до хормейстерської діяльності. *Актуальні питання мистецької освіти та виховання*. 2019. № 1–2 (13–14). С. 178–188. URL: <https://repository.sspu.edu.ua/server/api/core/bitstreams/7113cfc0-b2de-4699-9477-d1fcf1b92f68/content>

11. Кузьмінський А., Омеляненко С. Технологія і техніка шкільного уроку: навч. посіб. Київ, 2010. 335 с. URL: <https://eprints.cdu.edu.ua/4256/1/kyzm.pdf>

12. Курлянд З., Хмелюк Р., Семенова А. Педагогіка вищої школи: навч. посіб. Київ, 2007. 495 с. URL: https://library.udpu.edu.ua/library_files/416808.pdf



13. Макаренко А. Педагогічна поема. Київ, 1977. 513 с. URL: https://shron1.chtyvo.org.ua/Makarenko_Anton/Pedahohichna_poema.pdf
14. Осадча Т., Бацанюк М. Артистизм як фахова якість майбутнього вчителя музики. *Наука і освіта. Педагогіка*. 2015. № 2. С. 79–83. URL: <http://dspace.pdpu.edu.ua/bitstream/123456789/5290/1/17.pdf>
15. Роговська Є., Федорченко В. Формування артистизму майбутнього вчителя музичного мистецтва у процесі вокальної підготовки. *Теорія і практика мистецької освіти*: зб. наук. праць / ред.-упор. Л. Обух, М. Моїсеєва, С. Олійник. С. 43–50. URL: <https://eprints.zu.edu.ua/33164/1/%D0%9C%D0%B0%D0%BA%D0%B5%D1%822021%D0%B2%D0%B8%D0%BF%D1%807.pdf>
16. Ян Цзінвень, Ведмеденко І. Педагогічна майстерність учителя як основа ефективного навчання в умовах сучасних викликів. *Освітньо-науковий простір*. 2024. Т. 2. Вип. 7 (2). С. 149–159. URL: <https://pedagogy.com.ua/index.php/journal/article/view/50/51>
17. Booth E. The fundamentals of teaching artistry. *The History of Teaching Artistry*. 2020. URL: <https://www.ericbooth.net/essays-feed/the-fundamentals-of-teaching-artistry>
18. Casham S., Sheridan L., Agostinho S. Artistry in teaching: a systematic literature review of the research spanning 50 years (1972–2022). *Teaching and Teacher Education*. 2024. Vol. 152. 104804. DOI: <https://doi.org/10.1016/j.tate.2024.104804>
19. Eisner E. From episteme to phronesis to artistry in the study and improvement of teaching. *Teaching and Teacher Education*. 2002. Vol. 18, Is. 4. P. 375–385. DOI: [https://doi.org/10.1016/S0742-051X\(02\)00004-5](https://doi.org/10.1016/S0742-051X(02)00004-5)
20. Lutzker P. Artistic practice in Waldorf teacher education: a sensory-aesthetic concept for a digital age. *Frontiers in Education*. 2024. Vol. 9. 1363254. DOI: <https://doi.org/10.3389/feduc.2024.1363254>
21. Rubin L. Artistry in teaching. New York: Random House, 1985. 182 p.



22. Tkachenko T., Prokopchuk V., Kolisnyk-Humeniuk Y., Kurinna A., Strikhar O., Bilozerska S. Artistry as a factor of the professionalism of the future teacher. *Revista Românească pentru Educație Multidimensională*. 2022. Vol. 14, Is. 4, Suppl. 1. P. 112–127. URL: <https://lumenpublishing.com/journals/index.php/rrem/article/view/5292/4141>